

12.1.5 Spiessen met harpoen. Kan licht breken?

Je kan vis ook spiesen 📖 met een speer, pijl en (kruis)boog of een harpoen (📖 speer met weerhaken aan de punt).

Figuur 87 Harpoen en lichtbreking

Als je een rechte stok schuin in het water steekt lijkt het alsof hij een knik maakt onder het wateroppervlak. Licht heeft in water een andere brekingsindex 📖 dan in lucht. Je ziet van boven het water dus niet precies waar dingen zich onder water bevinden. Probeer met je stok iets te raken, en je begrijpt hoeveel je, afhankelijk van de diepte, moet corrigeren.

Je moet dus of heel bedreven zijn, of veel geluk hebben om op die manier een vis te raken.

Daarom heeft een visspeer meestal meer punten. (Zoals de drietand van Neptunus.) Klief de top van een dikke speer stervormig tot ca. 20 cm diep. Spreidt de spijlen door er takjes tussen te slaan. Punt iedere spijl (en snij er best ook een weerhaakje aan). Steken werkt, gooien meestal niet.

Als je onder water (met een duikbril) kan jagen heb je geen last van de vervorming door lichtbreking.

Een andere mogelijkheid is ervoor te zorgen dat je je recht boven de prooi bevindt (waden, bootje). Dan zie je geen vervorming.

Ons oog is niet aangepast om onder water scherp te zien. Dat gaat beter met een duikbril. Maar door de brekingsindex (water / lucht) lijkt alles dan 1/3de groter. Onze hersenen interpreteren dit als 'dichter bij'. Je merkt dit als je dingen ziet waarvan je de afmetingen goed kent, zoals vb. blikjes. Die zie je als ongekend XL. Helaas zal de vis die je kan verschalken er aan de oppervlakte ook 1/3de kleiner uitzien.

👉 Zie i.v.m. kleuren onder water ook: Water % oppervlakte

Aan de Semliki rivier in de Congo werd een uit been gesneden 90.000 jaar oude harpoenkop met weerhaken gevonden.

♪ *Tip voor speervissen: voor je een harpoen schiet of gooit, doe er een touw aan...*

(Gezien onderwaterjacht over korte afstanden gaat volstaat een touw van enkele meters, met op het einde een drijver. En prikken is veel effectiever dan gooien. Veel gecamoufleerde vissen vertrouwen er op dat ze onzichtbaar zijn, en blijven gewoon onbeweeglijk liggen, zelfs als je vlakbij bent.)

♪ *Is het nog veilig kinderen te krijgen na je 35ste? Nee, 35 is al veel te veel.*

Alternatieve vistechnieken

Een filmpje op internet toont een dakloze die door een enkeldiepe L.A. rivier waadt en kinderhoofd-dikke keien gooit naar de vissen. Na een minuut heeft ie een flinke karper 'beet'.

De bot (📖 *Platichthys flesus*) is een platvis (tot 50 cm) met een rij duidelijk voelbare knobbeltjes achter de kop en langs de zijlijn en prima camouflagekleuren, verwant aan de schol (📖), die in kustwater en rivieren voorkomt. Hij heeft onregelmatige vlekken. (Schol is helemaal glad, de huid van de bot voelt ruw aan als je van staart naar kop wrijft.) Hij is zelfs te verschalken door er op te trappen. **Botjes trappen** (📖) doe je met blote voeten in 30 cm diep water. Als je voelt dat je op een botje staat pak je de vis bij zijn staart uit het water.

Bot vangen als uitdrukking betekent: falen, zijn doel niet bereiken. Het zou niets met vis te maken hebben, maar met botsen of misslaan. Als bij het roeien de roeispaan niet goed in het water glijdt maar op het wateroppervlak klapte, dan ving je bot.

'In de taal der visschers (van Den Helder) verstaat men onder bot(jes) vangen het boven het water uitslaan van een riem in de deining. De riem die dan geen weerstand van water ondervindt, schiet door en ploft, bot(st) tegen de roeispaan van den voorman op.'

Platvissen (📖) worden geboren als normale vissen met een oog links, en eentje rechts. Eén oog verschuift tijdens de groei en hun bodemleven. Pladijzen en tongen dragen daarna beide ogen rechts, schartongen en tarbotten links.

Ernest Claes vertelt (in *De oude klok*) 'Op een afstand van enkele meters maakt men, met het onkruid uit de beek en met graszoden, twee lichte dijkjes, die even boven het water uitsteken, en het water laten doorsijpelen, maar niet de vissen. Zodra die klaar zijn begint men het water tussen de dijkjes te 'meuren', te vertroebelen, met er door te baggeren en het grondslak met de voeten op te halen, tot het zo donker vuil wordt dat de vissen de kop naar boven steken om lucht te happen. Met de handen of met de pet vangt men ze dan gemakkelijk.' (Maar meestal ging het om een schrale vangst met waterdiertjes en heel kleine visjes.)

In Cambodian (*Putsor village*) wordt in ondiep water en op oevers vis gevangen door een trechter van gevlochten twijgen als een mini-werfnet snel over een vis te zetten. (📖 *Khmer fishing*). Het is zo succesvol dat men er in de droge periode zelfs rivieren afgedamd, of vijvers leegpompt om met korven en schepnetten vooral katvis te vangen of met stokken en handen, schepnet of doeken uit de modder te peuteren.

Saponines (📖) (uit zeepkruid, kastanje..) kunnen vissen bedwelmen en zelfs doden.

👉 Zie ook Pleuren; en Botje trappen, bij Netten

♪ *Toen ze de vissers hoorden komen namen de vissen vlug de benen.*
♪ *Collega, toen een visser na twee uur wachten een voet verzette:*
'Zeg, ben je hier om te vissen of om te dansen?'

Fuiken fruiken vis

Figuur 88 Fuik

of hang er wat aas in. Of probeer vis naar de fuik te jagen. (Met een gepaste fuik vang je ook (aas)vliegen, muizen,...)

Maak een grote, lange conische mand die je in het water kan leggen. De grootte van de mazen bepaalt welke visformaten er nog door kunnen ontsnappen. Als ingang maak je een brede trechter die zeer smal uitloopt

en de vis tot in de mand geleidt. Leg

Om te vermijden dat gevangen prooi ((te) gemakkelijk) weer ontsnapt kan je op voldoende afstand 2 of drie trechtervormige ingangen na elkaar maken.

Je kan een gelijkaardige vaste constructie ook in een rivier bouwen met stenen en takken. Of je kan het maken in een getijdengebied (lagune...) zodat vis er bij hoog tij in kan, maar bij laagtij niet meer er uit. Dit kan natuurlijk ook met netten. Fuiken en vallen kunnen in afmeting dus variëren van de grootte van een potje of fles, tot een volledige lagune.

 De oudste bouwwerken op aarde, meer dan 30.000 jaar ouder dan de piramiden van Egypte, zijn de 40.000 jaar oude visvallen van de Aboriginals op de Barwonrivier (Brewarrina Shire, New South Wales, Australië). De in fuikvormen gestapelde stenen muurtjes vormen een netwerk van ongeveer een halve kilometer langsheen de rivierbedding.

 Australische bosbranden hebben verborgen delen van een enorm, oud aquacultuursysteem blootgelegd dat de UNESCO in 2019 op de Werelderfgoedlijst heeft gezet. Al 6.600 jaar geleden begonnen de Gunditjmara met de bouw van dit palingkweekstelsel in het Budj Bim Cultureel Landschap. Delen ervan zijn nog steeds in gebruik. Het geheel is 24.500 hectare groot, inclusief een 25 meter lang kanaal en telt 70 individuele sites om kortvinnige palingen (kooyang) te kweken en te vangen met geweven grasmanden en gestapelde palingvallen. Voor uitbreidingen gebruikten de Aboriginals brandcultuur waarbij de boomtoppen grotendeels gespaard werden terwijl het kreupelhout werd opgeruimd.

Ook in Shakan Bay (Prince of Wales, Alaska) werden 11- tot mogelijk 16.000 jaar geleden halfronde lage stenen muren gestapeld tot getijde-visvallen.

♪ *Fataal: dikke vis. Erno Sourbron*

♪ *Potvis: lesbische zwemster*

♪ *Al walvis gegeten? Ja. Is veel he?*